

ದಯೆ

❖ ದಯೆ ಮತ್ತು ಮಾಯೆ ಇವೆರಡೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ.

ಮಾಯೆ ಎಂದರೆ, ಆತ್ಮೀಯ ಮಮತೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಂದೆತಾಯಿ, ಸೋದರಸೋದರಿ, ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರೀತಿ. ದಯೆ ಎಂಬುದು ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರೀತಿ; ಸಮದೃಷ್ಟಿ. ಯಾರಲ್ಲಾದರೂ ದಯೆ ಕಂಡುಬರುವುದಾದರೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ, ಆಗ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅದು ಭಗವಂತನ ದಯೆ ಎಂಬುದಾಗಿ. ದಯೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಭೂತಗಳ ಸೇವೆ ಸಾಧ್ಯ. ಮಾಯೆಯೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಮಾಯೆಯಿಂದ ಭಗವಂತ ಆತ್ಮೀಯರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು; ಮಾಯೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತ್ತರಾಗುವಂತೆ, ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದಯೆ ಕ್ರಮೇಣ ನಮಗೆ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

❖ ದಯಾವಂತನಾಗಿರುವುದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದೆ. ದಯೆಗೂ ಮಾಯೆಗೂ ಅಜಗಜಾಂತರ. ದಯೆ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಆದರೆ ಮಾಯೆ ಅಲ್ಲ. ಮಾಯೆ ಅಂದರೆ, ಆತ್ಮೀಯರ ಮೇಲೆ-ಹೆಂಡತಿ, ಪುತ್ರ, ಸೋದರ, ಸೋದರಿ, ಸೋದರ ಮಕ್ಕಳು, ತಂದೆತಾಯಿ, ಇವರ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಪ್ರೀತಿ. ದಯೆ ಎಂದರೆ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಸಮ ಪ್ರೀತಿ.

❖ ಮಾಸ್ತರ್: ದಯೆಯೂ ಒಂದು ಬಂಧನವೇ?

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು: ಅದು ಬಹಳ ದೂರದ ಮಾತು. ದಯೆ ಸತ್ತ ಗುಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ ಗುಣದಿಂದ ಪಾಲನೆ, ರಚೋಗುಣದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ, ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಸಂಹಾರ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಗೂ ಅತೀತ. ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅತೀತ.

❖ 'ಇದು ನನಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಇದು ನನಗೆ ಸೇರಿದ್ದು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಯೆ ಅಂತ ಹೆಸರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದಯೆ ಅಂತ ಹೆಸರು. ಕೇವಲ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಸಮಾಜದವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಯೆ ಅಂತ ಹೆಸರು; ಕೇವಲ ಸ್ವದೇಶದವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಯೆ ಅಂತ ಹೆಸರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶದ ಜನರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ಜನರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದಯೆ ಅಂತ ಹೆಸರು. ಈ ವಿಧದ ಪ್ರೀತಿ ದಯೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

❖ ಮಾಯೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಬದ್ಧನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಭಗವದ್ವಿಮುಖನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದಯೆ ಭಗವಂತನ

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಶುಕದೇವ ಮತ್ತು ನಾರದಾದಿಗಳು ದಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದರು.

❖ ಯಾರಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ಸಂಪತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಅವರು ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಕಾಯಬೇಕಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅನುರಾಗದ ಸಂಪತ್ತು ಯಾವ್ಯಾವುವು? ವಿವೇಕ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಭೂತದಯೆ, ಸಾಧುಸೇವೆ, ಸಾಧುಸಂಗ, ಭಗವನ್ನಾಮಗುಣಕೀರ್ತನೆ, ಸತ್ಯವಚನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಾಧಕನಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದು, ಆತನ ಭಗವತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಿಳಂಬವೇನಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ.

❖ ಯಾರು ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಯಾರು ದಯಾಪರನೋ ಮತ್ತು ದಾನಿಯೋ - ಆತ ತನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಜೀವರಿಗಾಗಿ ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ತಂದೆತಾಯಿ, ಹೂವು ಹಣ್ಣು ಧಾನ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೋ, ಆ ಭಗವಂತನೇ ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲು ಪರರಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ತರಲು ಹಕ್ಕುದಾರ. ತಾಯಿತಂದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಒಲುಮೆ ಅದು ಆತನಿಗೆ ಸೇರಿದುದು; ಜೀವ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಆತ ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ದಯಾಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ದಯೆ ಆತನದೇ; ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ಜೀವಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ದಯೆತೋರು, ಬಿಡು; ಆತ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಕಾರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ನಿಲ್ಲದು.

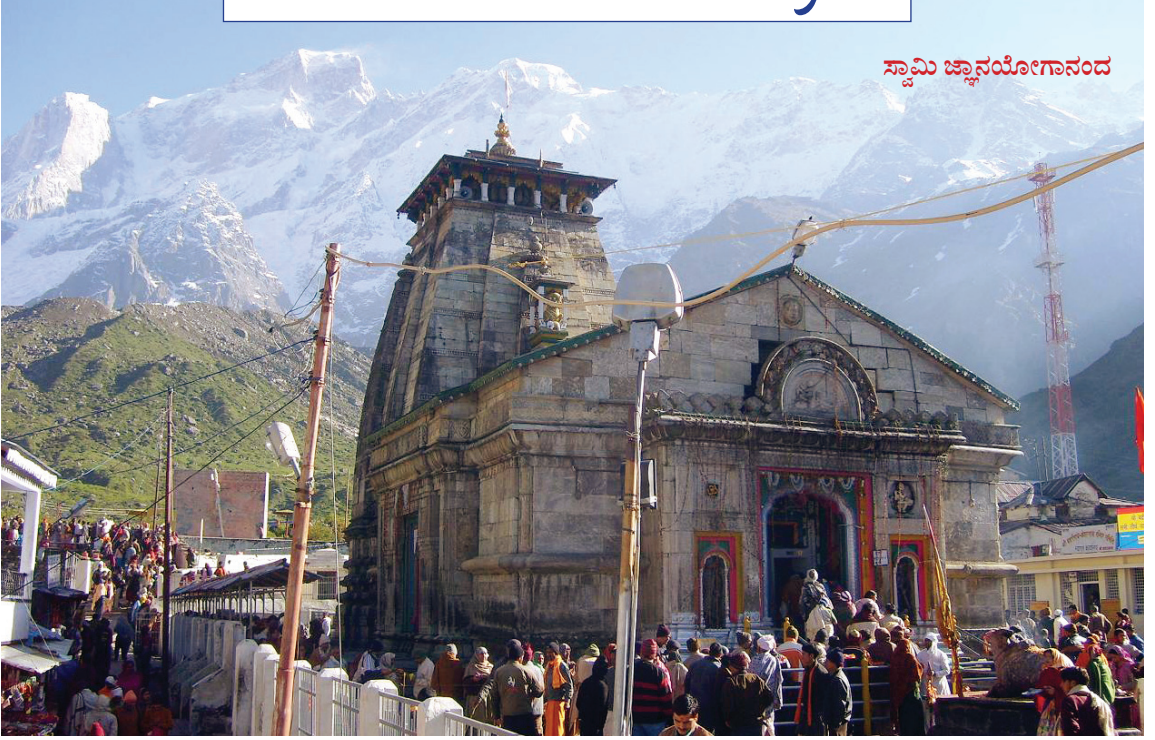
❖ ಕಾಳಿದೇವಾಲಯದ ಎದುರಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಿಖ್ ಮತದವರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು, 'ಭಗವಂತ ದಯಾಮಯ' ಅಂತ. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ, 'ಯಾರಿಗೆ ಆತ ದಯಾಮಯ?' ಅಂತ. ಅವರು ಹೇಳಿದರು, 'ಏಕೆ ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ' ಅಂತ. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ, 'ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆತನ ಮಕ್ಕಳು. ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ದಯೆ ತೋರಿಸುವುದು ಎಂದರೇನು? ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಂದೆಯ ಕರ್ತವ್ಯ; ಆತ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಪಕ್ಕದ ಕೇರಿಯವರು ಬಂದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೇನು? ಒಳ್ಳೆಯದು, ಯಾರು ಭಗವಂತ ದಯಾಮಯ ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅವರ ತಲೆಗೆ, ತಾವು ಭಗವಂತನ ಮಕ್ಕಳೇ ವಿನಾ ಬೇರೆ ಯಾರ ಮಕ್ಕಳೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲವೇನು?'

❖ ನಾವು ಭಗವಂತನನ್ನು ದಯಾಮಯ ಅಂತ ಸಂಬೋಧಿಸಬಾರದೇನು? ನಾವು ಸಾಧನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಹಾಗೆ ಕರೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಆತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಂಡ ಒಡನೆಯೇ, ಆತನೇ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಅಂತ ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಚನವೇದದಿಂದ

ವಿವೇಕಪ್ರಭ

ಪಂಚಕೇದಾರ ಯಾತ್ರೆ

ಭಾಗ ೧ : ಕೇದಾರನಾಥ

೧.ಹರಿದ್ವಾರಕ್ಕೆ : ೨೦೧೦ನೇ ಇಸವಿಯ ಜೂನ್ ಒಂದರಂದು ನಾನು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಮಿ ಕರುಣಾಕರಾನಂದರು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಸಂಜೆ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟೆವು. ನಮ್ಮ ಯಾತ್ರೆ ಪಂಚಕೇದಾರಕ್ಕೆ ; ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ದಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಹರಿದ್ವಾರದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ದಿನಾಂಕ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದ್ದೆವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಏನಿದ್ದರೂ ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯುವುದು; ಎಷ್ಟು ದಿನ ಬೇಕಾದೀತೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ , ಇಂತಿಂಥಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಸಾಗ ಬೇಕು; ಎಷ್ಟು ದಿನವಾದರೂ ಆಗಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಹರಿದ್ವಾರ ದಿಂದ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರೆ ಪೂರೈಸಬಹುದು ಎಂಬ ಅಂದಾಜನ್ನಷ್ಟೇ ನಾವು ಹೊಂದಿದ್ದೆವು.

ದಿನಾಂಕ ೩ ಜೂನ್ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧೧.೪೫ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದಿಲ್ಲಿ ತಲುಪಿ ದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಸೆಖೆ ೪೭ ಡಿಗ್ರಿ, ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್, ಬೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಂಗುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ, ದಿಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಮಾಡಿ, ತುಸು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೩.೨೦ರ 'ಜನಶತಾಬ್ದಿ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್‌'ನಲ್ಲಿ ಹರಿದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು. ಸಾಯಂಕಾಲ ೭.೪೫ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹರಿದ್ವಾರ ತಲುಪಿ, ರೈಲಿನಿಂದ ಇಳಿದು ಸೈಕಲ್‌ರಿಕ್ಷಾ ಮಾಡಿ ಕನಖಲ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಸೇವಾಶ್ರಮ ತಲುಪುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಗಂಟೆ ಎಂಟಾಗಿತ್ತು.

ಮರುದಿನ ನಾವು ಕೆಲವೊಂದು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಒಂದನೆಯದು, ಪಂಚಕೇದಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಕೇದಾರ

ನಾಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಗೌರೀಕುಂಡದ ವರೆಗೆ ಬಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು - ಅದಕ್ಕೆ ಟಿಕೆಟ್ ಬುಕ್ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದು, ಗೌರೀಕುಂಡ ದಲ್ಲಿ ತಂಗಲು ಭಾರತ ಸೇವಾಶ್ರಮದ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡಿ ಕೋಣೆ ಬುಕ್ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮೂರನೆಯದು, ಒಣ ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಗೋಡಂಬಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಬೇಕು. ಕನಖಲ್ ಸೇವಾಶ್ರಮದ ಸಂಜಯ್ ಮಹಾರಾಜರು (ಸ್ವಾಮಿ ದೇವತಾನಂದರು) ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಟಿಕೆಟ್ ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಗೌರೀಕುಂಡದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಚಯ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾನು, ಕರುಣಾಕರಾನಂದಜಿ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆವು.

ರಾತ್ರಿಹೊತ್ತು ಮರುದಿನ ಒಯ್ಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ, ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ 'ಎರ್‌ಬ್ಯಾಗ್‌'ಗೆ ತುಂಬಿದವು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ತೊಗಾಡುವ ಚೀಲವನ್ನೂ ಒಯ್ಯೆವು. ದೊಡ್ಡ ಬ್ಯಾಗ್‌ನ್ನು ಹರಿದ್ವಾರದಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟೆವು - ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟು , ಸ್ವಾಮೀಜಿಗಳೊಬ್ಬರ ಕೈಗೆ ಅದನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದೆವು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಐದೂವರೆ ಘಂಟೆಗೆ ಬಸ್ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ನಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಸ್‌ತಂಗುದಾಣ ಎಲ್ಲಿದೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಆಶ್ರಮದ ಒಬ್ಬ ಸ್ವಯಂಸೇವಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರು ಸಂಜಯ್ ಮಹಾರಾಜರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೪.೪೫ ಆದರೂ ಆತನ ಪತ್ತೆಯಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣಗೆ ಮಳೆ, ಜೋರಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸ

ತೊಡಗಿತ್ತು. ಫೋನ್ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಆತ ಗಡದ್ದಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಇರಲಿ, ಪರವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಂಜೆಯ ಮಹಾರಾಜರೇ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಬಸ್‌ಸ್ಟಾಂಡ್ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಬಸ್ ಆಗಲೇ ಬಂದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಬಸ್ ನಿಂತಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬಾತ 'ರೈನ್‌ಕೋಟ್, ರೈನ್ ಕೋಟ್, ದಸ್ ರೂಪಯಾ' ಎಂದು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದ. ಉತ್ತರಾಖಂಡ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲಾ ಈಗ ೧೦ ರೂ.ಗೆ ಸಿಗುವ ಈ ತೆಳುವಾದ ಪಾಲಿಥೀನ್ ರೈನ್‌ಕೋಟ್ ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಅನುಕೂಲವೇನೆಂದರೆ, ಭಾರವಿಲ್ಲ; ತುಂಬ ಆಗ್ಗ ಕೂಡ. ಆಗಲೋ ಈಗಲೋ ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಮಾಯವಾಗುವ ಹಿಮಾಲಯದ ಮಳೆಯನ್ನು ತಡೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಅದು ಸಾಕು. ನಾವು ಒಂದೊಂದು ರೈನ್‌ಕೋಟ್ ಕೊಂಡು ಕೊಂಡೆವು. ಬಸ್ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತೆವು; ಗಂಟೆ ೫.೧೫ ಆದರೂ ಡೈವರ್ ಬಸ್ ಬಿಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಪಾಲು ಟಿಕೆಟ್‌ಗಳು ಬುಕ್ ಆಗಿದ್ದವು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಜನರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಾರ್ಟಿ ಗೌರೀಕುಂಡಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಡೈವರ್ ಬಳಿಯ ಕ್ಯಾಬಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೂ ಕಂಡಕ್ಟರ್‌ನಿಗೂ (ಅವನೇ ಓನರ್ ಇರಬೇಕೇನೋ) ಜಟಾಪಟಿ ನಡೆಯಿತು. ಬಸ್ ಓನರ್, ಕಂಡಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ತುಂಬಾ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ನಮ್ಮಲ್ಲೇ, 'ಇವನು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿ, ಜನ ಒಂದು ಕೈ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ - ಈ ಥರ ದರ್ಬಾರ್ ಮಾಡಿದರೆ' ಎಂದು ಮಾತಾಡಿ ಕೊಂಡೆವು. ಇರಲಿ, ಅದು ಉತ್ತರಾಖಂಡ. ಹೊಸ ರಾಜ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂತೂ ೫.೩೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಸ್ ಹೊರಟಿತು.

೨. ಪಂಚಿಕೇದಾರ - ಪಾಂಡವರ ಕಥೆ : ಪಂಚಿಕೇದಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತೆ ಗಡವಾಲ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ:

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯುದ್ಧವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಪಂಚಪಾಂಡವರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಗೋತ್ರಹತ್ಯೆ, ಬಂಧುಹತ್ಯೆಯ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋದರಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಶಿ ವಿಶ್ವನಾಥನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಘೋರ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಕಾಶಿಗೆ ಹೊಗುತ್ತಲೇ ಶಿವ ಭಯಭೀತನಾದ. 'ಪಾಂಡವರು ಇಷ್ಟೊಂದು ಘನಘೋರವಾದ ಪಾಪವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅವರಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನನ್ನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು?' ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋದ. ಕಾಶಿಗೆ ಹೋದರೂ ಶಿವನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಚಿಂತಿತರಾದ ಪಾಂಡವರು, ಅವನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಆತನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹಿಮಾಲಯದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದರು. ಕೇದಾರನಾಥಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತಕಾಶಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳವಿದೆ. (ಇಲ್ಲೇ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ಸ್ಥಳಪುರಾಣ ಹೇಳುತ್ತದೆ.) ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಎತ್ತಿನ ರೂಪ ತಾಳಿ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ. (ಶಿವನು ಗುಪ್ತರೂಪ ತಾಳಿದ್ದರಿಂದ ಅನಂತರ, 'ಗುಪ್ತಕಾಶಿ' ಎಂದೇ ಹೆಸರಾಯಿತು) ಶಿವನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಬಂದ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಶಿವ

ನನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು ಎಂದು ಭೀಮ ಆ ಎತ್ತಿನ ಬಾಲವನ್ನೇ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದಲ್ಲ ಎಂದು ಶಿವನು ಶಿಲಾರೂಪ ತಾಳಿ, ಐದು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನಂತೆ. ಎತ್ತಿನ ಡುಬ್ಬ ಕೇದಾರನಾಥದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಂತೆ. ಕೇದಾರನಾಥದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಉದ್ಭವಲಿಂಗ ಅಲಂಕಾರವಿಲ್ಲದಾಗ ಎತ್ತಿನ ಡುಬ್ಬದಂತೆಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. (ಬಹುಶಃ ಅದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಈ ರೀತಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರಬಹುದೇನೋ!) ಅದೇರೀತಿ ಶಿವನ ಹೊಟ್ಟೆ, ಮಧ್ಯಭಾಗ ಮದ್ದಮಹೇಶ್ವರದಲ್ಲೂ, ಭುಜಗಳು ತುಂಗನಾಥದಲ್ಲೂ, ಮುಖ ರುದ್ರನಾಥದಲ್ಲೂ, ಅವನ ಜಟಾಜೂಟ ಕಲ್ಪೇಶ್ವರದಲ್ಲೂ ಬಿದ್ದವಂತೆ. ಈ ಐದು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಶಿವನ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದವು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಶಿವನ ಪೂರ್ಣ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದ ಪಾಂಡವರು, ಪಾಪಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ ರೋಹಣ ಮಾಡಿದರಂತೆ. ಈ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಪಂಚ ಪಾಂಡವರೇ ಕಟ್ಟಿದರು ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ದಂತಕತೆಯೇನಿದ್ದರೂ, ಇವು ತುಂಬ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟಿದ ಶಿಲಾ ಮಂದಿರಗಳಾಗಿವೆ.

೩. ಗೌರೀಕುಂಡ : ಗೌರೀಕುಂಡ ತಲುಪಿದ ನಾವು ಮೊದಲು ಉಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲಿ ಎಂದು 'ಭಾರತ ಸೇವಾಶ್ರಮ ಸಂಘ'ದ ಶಾಖೆಗೆ ಹೋದೆವು. ಸಾಧುಗಳೇ ನಡೆಸುವ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ದರ್ಜೆಗೆ ವಸತಿ, ಊಟದ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹುಪಾಲು ಬಂಗಾಳಿಗಳೇ ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಧುಗಳು; ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಭಕ್ತರಲ್ಲೂ ಬಂಗಾಳಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿನವರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ ಗೂ ಭಾರತ ಸೇವಾಶ್ರಮಕ್ಕೂ ಹಳೆಯ ನಂಟು. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋದ ಸಾಧುಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ವಸತಿ ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾತ್ರಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಕೋಣೆ ಒದಗಿಸುವುದು ಅವರಿಗೂ ಕಷ್ಟವೇ ಎಂದು ತಿಳಿದಿತ್ತು; ಹೀಗಾಗಿ ಹರಿದ್ವಾರದಿಂದ ಮೊದಲೇ ಫೋನ್ ಮಾಡಿ, ಕೋಣೆ ಮೀಸಲಿಡಲು ಹೇಳಿದ್ದೆವು. ಅಂದು ನಾವು ಭಾರತ ಸೇವಾಶ್ರಮದಲ್ಲೇ ತಂಗಿದೆವು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಹೊರಡುವುದು ಉತ್ತಮ ಎಂದು ನಾನು, ಕರುಣಾಕರಾನಂದರು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ತಡವಾಗಿ ಹೊರಟಷ್ಟೂ ತೊಂದರೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಗೌರೀಕುಂಡದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕೇದಾರನಾಥದವರೆಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕಿ.ಮೀ. ಯಾತ್ರೆ ನಡಿಗೆಯ ಮೂಲಕ. ಆದರೆ ಸುಮಾರು ೬ ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಯಾತ್ರಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು; ಅದರೊಂದಿಗೆ, ನಡೆಯಲು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂದು ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುವ ಕುದುರೆ (ಕಚ್ಚರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ - ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಸರಗತ್ತೆ ಎನ್ನಬಹುದು), ದಂಡಿ, ಕಂಡಿ (ಪಹಾಡಿ ಜನ ವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬುಟ್ಟಿಯೇ ಕಂಡಿ) ಇವೆಲ್ಲ ರಸ್ತೆಯ ಬಹು ಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ, ಕಾಲುನಡಿಗೆಯ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೌರೀಕುಂಡದ ತಪ್ಪಕುಂಡದಲ್ಲಿ (ಬಿಸಿನೀರು ಇಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಚಿಲುಮೆಯ ಮೂಲಕ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಗೌರೀಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಕುಂಡ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ)

ಗೌರಿಕುಂಡ

ಸ್ನಾನಮಾಡಲಾಗದು, ಆದ ಕಾರಣ ಈ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲವೇ ತಪ್ಪಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸೋಣ ಎಂದು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟೆವು. ತಪ್ಪಕುಂಡದ ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿನೀರು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬಂಡೆಯ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಬರುವ ಬಿಸಿನೀರು ಮೂಲತಃ ಬಿಸಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪೈಪ್ ಕಟ್ಟಿ, ನೀರು ಕುಂಡಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ನೀರನ್ನು ಒಂದು ತೊಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬಿ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ತಣ್ಣೀರನ್ನು ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹದಗೊಂಡ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದು ಹಿತಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ತೊಟ್ಟಿಗಳಿಗಿದ್ದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಆ ನೀರಿನ ಬಣ್ಣವೇ ಬದಲಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ನಾವು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ತೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಲು ಅದರ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಖಾಲಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಬಂಡೆಯಿಂದ ಇಳಿದುಬರುವ ಚಿಲು ಮೆಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಪೈಪಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿ ಕುಳಿತು ನಾವು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದೆವು. ತಣ್ಣೀರು ಮಿಶ್ರಣವಾಗದ ನೀರು ಸಾಕಷ್ಟು ಬಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ದೇಹದಿಂದ ಹೊಗೆಯೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮೈ ಒರಸಿಕೊಂಡಾಗ ತುಂಬ ಚಳಿಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಅಂತೂ ತಪ್ಪಕುಂಡದ ಸ್ನಾನವಾಯಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಗೌರಿಯ ಆರತಿ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಗೌರಿಕುಂಡದ ಗೌರಿಮಾತೆಯ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋದೆವು. ಸುಮಾರು ಅರ್ಧಗಂಟೆ ಗೌರಿಮಾತೆಯ ಆರತಿ ನಡೆಯಿತು. 'ನಮ್ಮ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು' ಎಂದು ಮಾತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೈರವನ ಮಂದಿರಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಬಂದೆವು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೇದಾರನಾಥಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಿದ್ಧತೆ ಮುಗಿಸಿ, ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡಲು ಭಾರತ ಸೇವಾಶ್ರಮ ಕ್ಯಾಂಟೀನ್‌ಗೆ ಹೋದೆವು. ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಾಗ ತುಂಬ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಮರುದಿನ ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲ ಎಂದು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದೆವು.

೪. ಕೇದಾರನಾಥದತ್ತ : ಗೌರಿಕುಂಡದಿಂದ ಕೇದಾರನಾಥಕ್ಕೆ ೧೪ ಕಿ. ಮೀ. ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯ ಹಾದಿ. ಹೆಚ್ಚು ಜನಜಂಗುಳಿ, ಕುದುರೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಅಡಚಣೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಮಾರು ಐದು-ಐದೂವರೆ ಗಂಟೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದೀತು. ಅಷ್ಟೇನು ಕಡಿದಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲ; ರಸ್ತೆ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಗಲವಾಗಿದೆ, ಕಲ್ಲು-ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ದಾರಿ ಸುಸ್ಥಿತಿ

ಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಮೋಟಾರ್ ಗಾಡಿಗಳು ಓಡಾಡಲಾರವು. ಸೈಕಲ್ ಕೂಡ ಆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಲಾರದು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಯಾತ್ರಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮಿತಿಮೀರಿ ಹೆಚ್ಚಾದ್ದರಿಂದ ಕೇದಾರನಾಥದ ವರೆಗೂ ಮೋಟಾರ್ ರಸ್ತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬೇಡಿಕೆಯಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಕುದುರೆ (ಅಂದರೆ ಹೇಸರಗತ್ತೆ) ಸಾಗಿಸುವವರು, ದಂಡಿ, ಕಂಡಿಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವವರು ಕೆಲಸ ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅವರ ಸಂಘಗಳು ಗದ್ದಲ ಮಾಡಿದ ವರದಿಯೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಕೇದಾರನಾಥದಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಧಾಮಕ್ಕೆ ಮೈ ಬಗ್ಗಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾರ್ಥಕ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗೌರಿಕುಂಡದಿಂದ ಕೇದಾರನಾಥಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಮೋಟಾರ್ ರಸ್ತೆ ಆರಂಭವಾಗುವ ಸೂಚನೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಣವಿದ್ದವರಿಗೆ ಹೆಲಿಕಾಪ್ಟರ್ ಸೌಲಭ್ಯವಂತೂ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಗೌರಿಕುಂಡಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ 'ಫಟಾ' ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು-ಇಪ್ಪತ್ತು ನಿಮಿಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹೆಲಿಕಾಪ್ಟರ್‌ಗಳು ಸತತವಾಗಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆವು. (ಆದರೆ ಹವಾಮಾನ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ.) ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಸುಮಾರು ೮,೦೦೦ ರೂ.ಖರ್ಚಾಗುವುದೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆವು. ಏನೇ ಇರಲಿ, ಗೌರಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೇ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತೆವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಡಿಗೆ ಆರಂಭಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಬೆತ್ತ (ಲಾಠಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ - ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ರೂ.ಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ) ವನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಆಧಾರದಿಂದ ನಡಿಗೆಯ ಶ್ರಮ ತುಸು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪರ್ವತ ಇಳಿಯುವಾಗ ಲಂತೂ ಅದು ತುಂಬ ಸಹಕಾರಿ - ಅನೇಕ ಸಲ ಜಾರಿ ಬೀಳುವುದನ್ನು ಅದು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವು ಲಾಠಿ, ಏರ್‌ಬ್ಯಾಗ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ನಿಂತೆವು. ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಭಾರದ ಬಾಗ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗೌರಿಕುಂಡದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು, ಅಗತ್ಯವಾದ ಒಂದೆರಡು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಲಕೋಟೆ ಅಥವಾ ಕೈಚೀಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಆದರೆ ಈ ಸಲ ನಾವು ಕೇದಾರನಾಥದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನ ತಂಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆವು. ಕೇದಾರನಾಥನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಏರ್‌ಬಾಗ್‌ನ್ನು ಒಯ್ಯಿದ್ದೆವು - ಇದೇ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಮಾದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದುವರಿಯುವುದರಲ್ಲೇ ನಾವು ವಿಪರೀತ ಸುಸ್ತಾಗಿ, ನಮ್ಮ ತಪ್ಪಿನ ಆರಿವಾಯಿತು. ಒಂದೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿನ ಭಾರ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಗ್ಗತೊಡಗಿ, ಕೇದಾರನಾಥದ ವರೆಗೂ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಶಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು.

ನಡುನಡುವೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯದೆ ನಡೆಯುವುದು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆಡೆ ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಬಿಸ್ಕತ್ತು, ಸಮೋಸಾ ಹೀಗೆ ಏನೋ ತಿಂದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಚಹಾಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ವಿಪರೀತ ಸಿಹಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ಅದು ಈಗಾಗಲೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಚಹಾಗೆ ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡುವಾಗಲೇ,

‘ಚಿನಿ ಬಹುತ್ ಕಮ್ ದೇನಾ’ (ಸಕ್ಕರೆ ತುಂಬಾ ಕಡಮೆ ಹಾಕಿ ಚಹಾ ಮಾಡು) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಚಹಾ ಕುಡಿಯುವುದು ನಮಗೆ ಸಹ್ಯವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೇನು ಕೇದಾರನಾಥ ಬಂತು, ಇದೋ - ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಬೆಟ್ಟ, ಅದನ್ನೂ ಎಂಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಗಿಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಬಹಳ ದೂರ ಕ್ರಮಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು (ನಿಜವಾಗಿ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಕಲ್ಲು ಎನ್ನಬೇಕು - ಆದರೆ ಈ ಪದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ!) ನಿಧಾನವಾಗಿಯೇ ಕಿಲೋಮೀಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಎದುರಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯ, ಲಾವಣ್ಯದಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಮಂದಾಕಿನಿ ನದಿ, ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಚ್ಛಾದಿತ ಕೇದಾರನಾಥ ಬೆಟ್ಟದ ಸಾಲುಗಳು, ಅದರ ಕೆಳಗಡೆ ಮರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಂಥ ಖಾಲಿ ಬೆಟ್ಟಪ್ರದೇಶ (ಅಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬುಗ್ಯಾಲ್ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ), ನಡುನಡುವೆ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಆಡು, ಕುರಿಗಳ ಮಂದೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಗಳು - ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇರುವುದೇ ಒಂದು ಸೊಗಸು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ನಡಿಗೆ ನಿಧಾನ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಬೆಟ್ಟವೇರುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಕುದುರೆ, ದಂಡಿ, ಕಂಡಿ ಎಲ್ಲವೂ ಆರಂಭವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗದ್ದಲವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಕೊನೆಗೂ ನಾವು ಕೇದಾರನಾಥ ತಲಪುವಾಗ ಸುಮಾರು ೧೧.೦೦ ಗಂಟೆ - ಸುಮಾರು ಎರಡು ಗಂಟೆ ತಡವಾಗಿ ತಲುಪಿದೆವು. ಮಣಭಾರದ ಬ್ಯಾಗನ್ನು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುತ್ತಾ ಭಾರತ ಸೇವಾಶ್ರಮ ತಲುಪಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ, “ಬನ್ನಿ ಮಹಾರಾಜರೇ, ನೀವು ಸೀದಾ ಮೂರನೇ ನಂಬರ್ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲೂ ನಾವು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಂತೆ, ಭಾರತ ಸೇವಾಶ್ರಮದಲ್ಲೇ ತಂಗಿದೆವು. ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ನಿನ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಸ್ವಾಮಿಗಳೂ ಅಲ್ಲೇ ತಂಗಿದರು. ನಾಲ್ಕು ಹಾಸಿಗೆಗಳಿದ್ದ ಕೋಣೆಯನ್ನೇ ಭಾರತ ಸೇವಾಶ್ರಮದವರು ನಮಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ನಾವು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ‘ಉಸ್ತವ್ವಾ’ ಎಂದು ಕುಸಿದು

ಗೌರಿಕುಂಡದಿಂದ ಕೇದಾರನಾಥದತ್ತ ..

ಕುಳಿತವು. ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಕಾಲು ತೊಳೆಯಲು ಹೋದರೆ ಮೈ ಕೊರೆಯುವಂತ ಶೀತಜಲವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ, ‘ಹೇಗಪ್ಪಾ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆಯಲಿ!’ ಎಂದು ಹಿಂಜರಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಕೇದಾರನಾಥದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಆತ್ಮಂತ ಚಳಿ. ದೇಗುಲದ ಹಿಂದೆಯೇ ಹಿಮಾಚ್ಛಾದಿತ ಬೆಟ್ಟಗಳಿವೆ. ೧೧೭೫೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿರುವ ಕೇದಾರನಾಥದಲ್ಲಿ ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ದಪ್ಪನೆಯ ಕಂಬಳಿ, ರಜಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಮಳೆ ಬಂದರಂತೂ ಮುಗಿಯಿತು, ಚಳಿಯಿಂದ ಮೈ ಕೈ ನಡುಗಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಹವಾಮಾನ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಮಳೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೋಡಗಳೂ ವಿರಳವಾಗಿದ್ದವು. ಆತ್ಮಂತ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ನಮಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಆಗತಕ್ಕವಾಗಿತ್ತು. ಮಲಗಿಕೊಂಡವರೇ ಹಾಸಿಗೆ, ರಜಾಯಿ ನಡುವೆ ನುಸುಳಿಕೊಂಡು ಬೆಚ್ಚನೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸತೊಡಗಿದವು.

೫. ಕೇದಾರನಾಥನ ದರ್ಶನ, ಪೂಜೆ : ಕೇದಾರನಾಥನ ದರ್ಶನ ಇನ್ನೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಐದೂವರೆ ಗಂಟೆಗೆ ಹೊರಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೇದಾರನಾಥದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮೋಡ ಕವಿಯುತ್ತದೆ, ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿಯಾಗಿ ಪ್ರಖರವಾದ ಬಿಸಿಲು ಹರಡಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದಿನವಿಡೀ ಜಿಟಿಜಿಟಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಆಗಾಗ ಮಂಜು ಬೀಳುವುದೂ ಉಂಟು. ಅಂತೂ ಸಾಯಂಕಾಲ ಹೇಗೋ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೇದಾರನಾಥನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದೆವು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಶೃಂಗಾರ ಆರತಿ ತುಂಬ ವಿಶೇಷ. ತುಂಬಾ ಜನರಿದ್ದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಒಳಗೆ ನಿಂತು ಆರತಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮಳೆ ನಿಂತಿತ್ತು, ಹಾಗಾಗಿ ಹೊರಗೇ ನಿಂತು ಆರತಿಯನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆರತಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಹೊರಬಂದು ಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ ಆರತಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಹಂಚಿದರು. ಅದೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದ ನಾವು, ಕ್ಯಾಂಟೀನಿನಲ್ಲಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ಮಲಗಿಕೊಂಡೆವು. ಮರುದಿನ ಚೋರಬಾರಿ ಸರೋವರ, ಭೈರವನಾಥನ ಮಂದಿರ - ಇವೆರಡನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡೆವು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಐದೂವರೆ ಗಂಟೆಗೆ ಕೇದಾರನಾಥನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಿ ಪಂಡಾ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕೂವರೆಗೇ ಎದ್ದು ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದೆವು. ಮೈಕೊರೆಯುವ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆ ಇಡುವುದೂ ಕಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗೋ ಐದುಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾದೆವು. ನಮ್ಮ ಪೂಜಾರಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಂಡಾನದೊಂದು ಅಂಗಡಿಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಆತ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಐದೂವರೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನು ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಅಷ್ಟು ಮುಂಜಾನೆಯೇ ಇಷ್ಟೊಂದು ಜನ ದೇವಸ್ಥಾನದೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರಲ್ಲ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಪಂಡಾನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ನಡುವೆ ಹೇಗೋ ಜಾಗ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಕೇದಾರನಾಥನ ಮಂದಿರದ

ಕೇದಾರನಾಥ ದೇವಾಲಯ

ಗರ್ಭಗೃಹದೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೆವು. ಗರ್ಭಗೃಹ ಸಣ್ಣದೇ; ಆದರೆ ಕೇದಾರನಾಥನ ಉದ್ಭವಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೇ. ವೃಷಭದ ಡುಬ್ಬದಂತಿರುವ ಶಿಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪಂಚಪಾಂಡವರ ಕಥೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಶಿವಲಿಂಗದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಕುಳಿತು ಕೇದಾರನಾಥನ ಉದ್ಭವಲಿಂಗ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದೆವು. ಶಿವನ ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ದೂರದಿಂದ ಬಂದಿರುವೆ, ಈ ಪಂಚಕೇದಾರದರ್ಶನವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ. ಪೂಜಾರಿ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ ನಮ್ಮ ಶಿರಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕೇದಾರಮೂರ್ತಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದ. ಭಗವತ್ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಪುನೀತರಾದ ಭಾವನೆ ನಮಗಾಯಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಅಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ - ಅಷ್ಟೊಂದು ಜನ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುತ್ತ ಒಂದು ಸುತ್ತು ಬಂದು ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆವು. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಪಾಂಡವರ, ದ್ರೌಪದಿಯ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದೆಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಅವೆಲ್ಲ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೂ ಆರತಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆವು. ತಮ್ಮನ್ನು ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ಭಗವಂತನಿಗಾಗಿ ದೂರ ಹಿಮಾಲಯದ ಶೀತಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಭವ್ಯ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದದ್ದು ನ್ಯಾಯವೇ ಸರಿ ಅನ್ನಿಸಿತು.

೬. ಚೋರಬಾರಿ ಸರೋವರ (ಗಾಂಧೀ ಸರೋವರ) : ದರ್ಶನ, ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ ಪಂಡಾನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆವು. ಅವನು ನಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅವನ ದೊಡ್ಡ ಕಡತದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿ ಕೊಂಡು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ. ಆಗಲೇ ಸುಮಾರು ಆರೂವರೆ ಗಂಟೆ ಯಾಗಿತ್ತು. ನಾನು, ಕರುಣಾಕರಾನಂದಜಿ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೆಗಲ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಚೋರಬಾರಿ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆವು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ಏಳು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತು. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಮಳೆ ಯಾಗಿತ್ತು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಂಜು ಕೂಡ ಬಿದ್ದಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡೆವು. ಆದರೆ ಇಂದು ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಆಗಸ ತಿಳಿಯಾಗಿದೆ, ಎಳೆ ಬಿಸಿಲು ಸುತ್ತುಲೂ ಹಬ್ಬಿದೆ. ವಾತಾವರಣ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಸರೋವರ ನೋಡಿ ಬರೋಣವೆಂದು ಬೇಗಬೇಗನೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದೆವು. ಚೋರ

ಬಾರಿ ಸರೋವರ ಕೇದಾರನಾಥದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ಕೇದಾರನಾಥ ಮಂದಿರ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಹಿಮಾವೃತ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ ಈ ಸರೋವರ. ಸರೋವರ ಹೆಚ್ಚು ದೂರವಿರಲಾರದೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ದಾರಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಕ್ರಮಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ನಾಲ್ಕಾರು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ನಡೆದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ - ಆದರೆ ನಮಗಷ್ಟೇ; ಪಹಾಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, 'ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ - ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಅಷ್ಟೇ' ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರ 'ಸ್ವಲ್ಪ' ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟೋ, ನಮ್ಮ 'ತುಂಬಾ' ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟೋ - ಯಾರು ಹೇಳಬೇಕು!

ನಡುವೆ ಒಂದು ಜಲಪಾತ ಎದುರಾಯಿತು. ಕೇದಾರನಾಥ ಮಂದಿರದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಐದು ನದಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಜನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಈ ಜಲಪಾತ. ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಿಂದ ಧುಮುಕಿ ಸಾಗುವ ಈ ನದಿ ಸಾಕಷ್ಟು ರಭಸವಾಗಿಯೇ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಧುಮಿಕಿದ ಬಳಿಕ ಪರ್ವತದ ಬಂಡೆಗಳ ನಡುವೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸೇತುವೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಜಲಪಾತದ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸೇತುವೆ ದಾಟಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದೆವು.

ನಾವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೇದಾರನಾಥ ಮಂದಿರ ದೂರ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿಂದ ಕೇದಾರನಾಥದ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಂದಿರದ ಸುತ್ತ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಭತ್ತ, ಅಂಗಡಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಟೆಲಿಫೋನಿನ ಎರಡು ಟವರ್‌ಗಳು (ಬಿ.ಎಸ್.ಎನ್.ಎಲ್. ಮತ್ತು ಏರ್‌ಟೆಲ್), ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಸ್ತೋತಗಳು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಹರಿಯುವ ಮಂದಾಕಿನಿ ನದಿ - ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದೆವು. ಕೇದಾರನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಗಿಡಮರಗಳಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ೧೧,೭೫೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರೀ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಪೊದೆಗಳು. ಒಂದು

ಚೋರಬಾರಿಗೆ ಸಮೀಪದ ಜಲಪಾತ

ಚೋರಬಾರಿ ಸರೋವರ (ಗಾಂಧೀ ಸರೋವರ)

ಬೆಟ್ಟದ ಕಡಿದಾದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಏರುತ್ತ ಹೋದಾಗ ಪರ್ವತದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಗಂಡಸು, ಹೆಂಗಸರು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ('ಕಂಡಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ) ತುಂಬಿಸಿ ಒಯ್ದು ತಿದ್ದಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡೆವು. ಆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ (ಪೋನಿ ಅಥವಾ ಕಚ್ಚರ್) ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲು ಇಡೀ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಕವಿದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಹೂಗಳು. ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಕಡು ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಣ್ಣ ಹೂಗಳವು - ಬೆಟ್ಟವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದವು. ಸಣ್ಣ ಮಣಿಗಳನ್ನು ಪೋನಿ ಮಾಡಿದ ಗುಚ್ಚದಂತಿದ್ದ ಪಾಟಲ ವರ್ಣದ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಹೂಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದವು (ಮುಂದೆ ರುದ್ರ ನಾಥದ ಬಳಿ ನಮ್ಮ ಗ್ರೇಡ್ ಅದರ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದ - 'ಕಕಡೀ ಮಕಡೀ' ಅಂತ) ಹಿಮಾಲಯದ ತುಳಸಿ ಬೇರೆಯೇ ಒಂದು ಬಗೆಯದು; ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಗೋಮುಖ, ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಪಾಂಡೆ ಅದನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೆಲವೊಂದು ತುಳಸಿಯ ದಳಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. 'ಮುಂದೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಉಸಿರಾಟದ ತೊಂದರೆ ಯಾದರೆ ಇದನ್ನು ಮುಸಿ ನೋಡಿ, ತುಸು ಆರಾಮವೆನಿಸುತ್ತದೆ' ಎಂದಿದ್ದ. ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯ ತುಳಸಿಯಂತಲ್ಲ, ಸಣ್ಣ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಆದರೆ ಅದರ ವಾಸನೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಖರ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಘಾಟು ಎನ್ನಬಹುದು. ಅಂಥದೇ ಗಿಡ ಇಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಒಂದೆರಡು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಮೂಸತೊಡಗಿದೆ. ಆಗ ಕರು ಣಾಕರಾನಂದರು, "ಹಾಗೇನೂ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಮುಸಿ, ರುಚಿನೋಡಿ ಏನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯಾದೀತು. ಹಿಮಾಲಯದ ಕೆಲವು ಗಿಡಗಳು ತುಂಬಾ ಅಪಾಯಕಾರಿ" ಎಂದರು. ಆಗ ನನಗೂ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ.

ನಾವೀಗ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯನ್ನು ಏರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ಇನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದೋ! ದೂರದಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಚ್ಛಾದಿತ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಕೆಳಗಡೆ ನಾನಾ ಬಂಡೆಗಳ ನಡುವಿನಿಂದ ಮಂದಾಕಿನೀ ನದಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದೆ! ಅದೇ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸುವಂತೆ ಮಂದಾ ಕಿನಿಯ ಉಗಮ. ಆ ಬಂಡೆಗಳ ತಳಭಾಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಮಂಜು ಗಡ್ಡೆಯ ಬೆಟ್ಟವಿದೆಯೆಂದೂ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಓಡಾಡುವುದು ಅಪಾಯಕರ ವೆಂದೂ ಅನಂತರ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ

ಹಿಮಪರ್ವತ ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವು ಬಂದಲ್ಲಿಂದ ತುಂಬ ತಗ್ಗಿನ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಮಂದಾಕಿನೀ ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತ, ಮುಂದೆ ಕೇದಾರನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪಯಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿ ಆನಂದಗೊಂಡೆವು.

ಇನ್ನೂ ತುಸು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿಹೋದಾಗ ಚೋರಬಾರಿ ಸರೋವರ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗಾಂಧೀ ಸರೋವರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಸ್ತಿವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಚೋರಬಾರಿ' ಎಂದರೆ ಮರಳು ತುಂಬಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಕೆಸರು ಎಂದರ್ಥ. ದೂರದಿಂದ ನೋಡುವಾಗ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಡೆದಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬಿಟ್ಟೀರಿ.

ವಿಶಾಲವಾದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಿರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಹಿಮಗಡ್ಡೆ ನೀರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಒಂದು ಪರ್ವತವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಅದೇ ಕರಗಿ ಸರೋವರದ ನೀರಾಗಿರಬೇಕು. ಸರೋವರದ ಇನ್ನೊಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಿಮಬಂಡೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತೊರೆ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಧ್ವನಿ ದೂರದಿಂದ ಕೇಳುವುದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲವೂ ನಿಶಬ್ದ. ಸರೋವರದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಒಂದೆಡೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟೆವು. ಅದೊಂಥ ನೀರವ, ಶಾಂತ ಪರಿಸರ! ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಹಿಮಾವೃತ ಶಿಖರಗಳು, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ, ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ನೀಲಾಕಾಶ! ಆ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಕಳೆದವು. ನಡೆದು ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದ ನಾವು ಒಣದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಬಾದಾಮಿ, ಗೋಡಂಬಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಂದು ನೀರು ಕುಡಿದೆವು. ಗಾಢವಾದ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಪರಿಸರ ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅನಂತರ ನಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಹೊತ್ತಿಗೂ ವಾತಾವರಣ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮೋಡ ಮುಸುಕಿ, ಏನೂ ಕಾಣದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಜೋರಾಗಿ ಮಳೆ ಬಂದರೂ ಬಂದೀತು. ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟದಿಂದ ಆ ಹೊತ್ತು ವಾತಾವರಣ ತಿಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಸರೋವರ ಇಳಿದು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಮೇಲೆ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮೋಡ ಮುಸುಕಿ, ಮಳೆಯಾಗುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣಿಸಿತು. ಯಾರೋ ಇಬ್ಬರು ಯಾತ್ರಿಕರು ಚೋರಬಾರಿ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದವರು, "ಕ್ಯಾ ಮಹಾತ್ಮಾಜೀ, ಉಧರ್ ಮೌಸಮ್ ಬಡಿಯಾ ಹೈ?" ('ಏನು ಸ್ವಾಮಿಜಿ, ಅಲ್ಲಿ ವಾತಾವರಣ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೇ?') ಎಂದು ಆತಂಕದಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದರು. "ನಾವು ಹೋದಾಗ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು, ಈಗ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೋಡ ಬರುವಂತಿದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾ ನಾವು ಇಳಿದು ಬರ ತೊಡಗಿದೆವು. ಕೇದಾರನಾಥಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ೯.೪೫ ಆಗಿತ್ತು. ನಡೆದು ತುಂಬಾ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ನಾವು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ತನಕವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದವು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಭೈರವನಾಥನ ಮಂದಿರ ನೋಡಿ ಬರೋಣವೆಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು.

2. ಭೈರವನಾಥನ ಮಂದಿರ : ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಮಾಡಿ ಬಂದು ಮಲಗಿ ಕೊಂಡಾಗ ಹೊರಗೆಲ್ಲ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೇದಾರದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಯಿತೆಂದರೆ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಶೈತ್ಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.